

ห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

Supply chains for business development of meat goat production in the three southern border provinces of Thailand

ณฤทธิ์ ไทยบุรี¹, ธิตินันท์ โสระบุตร^{1*} และ สมนึก ลิ้มเจริญ¹

Narid Thaiburi¹, Thitinan Sorabut^{1*} and Sumnuek Limcharoen¹

¹ สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีปราจีนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัยราชนครินทร์

¹ Program Agricultural Extension and Development, Narathiwat College of Agriculture and Technology

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรและห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ทำการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีเครื่องมือ คือ แบบสอบถามและแบบประเด็นคำถาม สำหรับการสัมภาษณ์จาก 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) ที่ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ 396 ราย 2) ผู้บริโภคเนื้อแพะ 150 ราย 3) ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะ 30 ราย 4) พ่อค้าแพะเนื้อ 30 ราย ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จาก 5) นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 15 ราย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา โดยใช้สถิติ คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนและวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.00 ปี มีรายได้จากการเลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 13,808.48 บาท/ปี ผู้เลี้ยงแพะเนื้อส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และมีการเลี้ยงแพะเพื่อการจำหน่าย เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ ในระดับมาก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อกับจำนวนแพะเนื้อทั้งหมด พบว่า อายุ พื้นที่ใช้ทำการเกษตร พันธุ์แพะเนื้อ การเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว การจัดตั้งตลาดแพะในอำเภอ แปลงหญ้าใช้เลี้ยงแพะเนื้อ อาหารข้นใช้เลี้ยงแพะเนื้อ และประสบการณ์เลี้ยงแพะเนื้อมีความสัมพันธ์กับจำนวนแพะเนื้อทั้งหมด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 2) ห่วงโซ่อุปทานของแพะเนื้อประกอบด้วย หน่วยธุรกิจตั้งแต่ระดับต้นน้ำ คือ เกษตรกรทำหน้าที่ผลิตแพะเนื้อ โดยการจัดหาปัจจัยการผลิต การจัดการคุณภาพการผลิตแพะเนื้อ จนได้แพะเนื้อที่มีคุณภาพพร้อมส่งไปจำหน่าย ระดับกลางน้ำ คือ ผู้รวบรวมแพะเนื้อและผลิตภัณฑ์การแปรรูป เคลื่อนย้ายผลผลิตสู่ตลาด ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ แล้วนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์จำหน่ายให้ผู้บริโภคต่อไป จนถึงระดับปลายน้ำ คือ กระบวนการเคลื่อนย้ายแพะเนื้อหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่ตลาด โดยถูกจำหน่ายให้พ่อค้าระดับท้องที่/พ่อค้าระดับท้องถื่น/พ่อค้าระดับจังหวัดและพ่อค้าส่งออก ทำหน้าที่จำหน่ายหรือกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภค โดยใช้กิจกรรมห่วงโซ่อุปทานหรือเครือข่ายโลจิสติกส์ ซึ่งกระบวนการของการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานสามารถพัฒนาเป็นระบบธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อได้ชัดเจนต่อไป

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อุปทาน; แพะเนื้อ

ABSTRACT: This study is mixed-method research aiming to determine business condition of meat goat-raising and supply chain to develop meat goat-raising business in 3 southern boarder provinces, Thailand. The quantitative data were collected using the questionnaire form as well as the issues questioned by interview. The interviewees were: 1) 396 farmers who raised meat goat in 3 southern boarder provinces (Yala, Pattani and Narathiwat) by stratified random sampling, 2) 150 meat goat consumers, 3) 30 goat meat restaurants, 4) 30 meat goat merchants obtained by purposive selection and quantitative data collection, and 5) 15 academics and experts of meat goat marketing

* Corresponding author: thiti_tk249@hotmail.com

Received: date; November 4, 2020 Accepted: date; February 23, 2022 Published: date; June 30, 2022

and production. The analyses were conducted quantitatively and descriptively. The statistics used were frequency, percentage, standard deviation, multi linear regression. The findings reveal that 1) Most of farmers were male with average age at 49 years old gaining average income from meat goats-raising for about 13,808.48 baht per year. Most of them were small-business farmers raising meat goats for the purpose of selling. The need of farmers in terms of the extension of meat goat raising was at a high level. The analysis of relationship between the factors of society, economic, the condition of goat meat-raising and the total number of meat goats was showed that the factors including age, area used in meat goats breed-farming, young goat raising, the goat market establishment in district, moist grass plot, thick food for meat goats, and experiences in meat goats-raising have been related to the total number of meat goats at the 0.01 level of significance. 2) supply chain included farmers who produces meat goats as the upstream business unit providing factors of production, quality management of meat goat's production from the beginning to the readiness for selling, the midstream business unit that were the processed product and meat goats collection, the assessed quality product distribution to the market and consumers, and the downstream business unit handling processed products and meat goats to the local merchant as well as the exporting market through supply chain activity and logistic network. These can be developed supply chain to the further meat goat business system apparently.

Keywords: supply chain; meat goat

บทนำ

สถานการณ์การเลี้ยงแพะในประเทศไทย ปี 2563 จำนวนแพะในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 936,204 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรวม 70,070 ครัวเรือน โดยเกษตรกรมีการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 13.36 ตัว/ครัวเรือน ถ้าคิดเป็นรายภาคเกษตรกรจะเลี้ยงแพะเนื้อจำนวนตัว/ครัวเรือนดังนี้ ภาคเหนือ จำนวนแพะ 97,536 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 3,289 ครัวเรือน เฉลี่ย 29.66 ตัว/ครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนแพะ 136,276 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 5,682 ครัวเรือน เฉลี่ย 23.98 ตัว/ครัวเรือน ภาคกลาง จำนวนแพะ 318,711 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 9,347 ครัวเรือน เฉลี่ย 34.10 ตัว/ครัวเรือน ภาคใต้ จำนวนแพะ 383,681 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 51,752 ครัวเรือน เฉลี่ย 7.41 ตัว/ครัวเรือน ส่วนของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา นราธิวาส และปัตตานี) จำนวนแพะ 170,415 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 33,717 ครัวเรือน เฉลี่ย 5.05 ตัว/ครัวเรือน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2563)

การเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการเลี้ยงแบบเกษตรกรรายย่อย ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนและพิธีกรรมทางศาสนา และในการเลี้ยงของเกษตรกรยังมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ปัญหาด้านการจัดการการผลิต ระบบตลาดด้านการจัดจำหน่าย กล่าวคือ เกษตรกรผู้ผลิตยังเป็นเกษตรกรรายย่อย มีการกระจายตัวไม่มีการรวมกลุ่ม การจัดการผลิต และระบบตลาด จึงเป็นผลให้การเลี้ยงไปสู่ระบบธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ (ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศกรมปศุสัตว์, 2560) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ ในการเพิ่มปริมาณผลผลิตแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบกับที่ผ่านมาเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อยังขาดการจัดการผลิต และระบบตลาดที่ถูกต้อง ส่งผลให้การเลี้ยงไม่มีการพัฒนาก้าวหน้าตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ ชูตา (2556) รายงานว่า ผลการหาแนวทางพัฒนาการตลาดและศักยภาพการแข่งขันของผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสงขลา จากสภาพแวดล้อมการผลิตแพะเนื้อ พบว่าแพะเนื้อ ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรค เช่น เกษตรกรยังขาดการวางแผนด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดที่ดีอีกทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย ควรมีกิจกรรมพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์จากแพะเนื้อ คือ กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางและเข้มแข็ง โดยอาศัยความร่วมมือกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับแพะเนื้อ เพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันบนพื้นฐานความพอเพียง และ Lambert et al. (1998) ได้กล่าวว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทาน คือ การจัดลำดับของกระบวนการทั้งหมดที่ต้องการสร้างความพอใจให้กับลูกค้า โดยส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนจากจุดเริ่มต้นในการผลิตที่ทำหน้าที่จัดหาสินค้าส่งต่อไป เพื่อการจัดการสินค้าให้เหมาะสมกับการจำหน่ายที่ทำหน้าที่จัดหาสินค้าบริการ และสารสนเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้บริโภคไปสู่จุดสุดท้ายของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคต้องการ ดังนั้น ห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนารูขี้อย่างเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จึงได้ดำเนินการเพื่อนำผลไปใช้พัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีปริมาณเพียงพอสำหรับการบริโภค และพัฒนาสู่อุตสาหกรรมอาหาร ทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร และรายได้แก่เกษตรกรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (สารสนเทศกรมปศุสัตว์, 2560) ได้จัดทำรายงาน ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวน 25,785 ครัวเรือน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการของ (Yamane, 1973) โดยใช้ความคลาดเคลื่อน 5 % ได้จำนวนตัวอย่าง 396 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ 3 จังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา นราธิวาส และปัตตานี)

กลุ่มที่ 2 ผู้บริโภคแพะเนื้อ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกประชาชนผู้บริโภคเนื้อแพะประจำจังหวัดละ 50 ราย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 150 ราย

กลุ่มที่ 3 ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ร้านอาหารหรือภัตตาคารที่จำหน่ายอาหารที่ปรุงสำเร็จที่ประกอบจากเนื้อแพะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม 30 ราย

กลุ่มที่ 4 พ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม 30 ราย

กลุ่มที่ 5 นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตและการตลาดแพะเนื้อ จำนวน 15 ราย

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.1.1 แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สภาพธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร แบบสัมภาษณ์ผู้บริโภคแบบสัมภาษณ์ร้านอาหารเนื้อแพะและแบบสัมภาษณ์พ่อค้าแพะเนื้อ

2.1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้ในการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ นำผลการวิจัยจากกลุ่มที่ 1-4 มาสรุปและวิเคราะห์ในการจัดเวทีสัมมนา เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 ราย โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน ปศุสัตว์ หัวหน้ากลุ่มเกษตรกรก้าวหน้า ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสถาบันการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุง เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงแพะเนื้อ 1 ราย ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมเกษตร 1 ราย และผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจเกษตร 1 ราย) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

$\sum$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์

เกณฑ์การแปลความหมาย มีดังนี้

ค่า IOC > .50 หมายความว่า คำถามนั้นตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า IOC < .50 หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์สภาพธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.88
2. แบบสัมภาษณ์การบริโภคเนื้อแพะ มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.82
3. แบบสัมภาษณ์ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะ มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.74
4. แบบสัมภาษณ์พ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ได้เท่ากับ 0.75

2.2.2 การตรวจสอบ แก้ว และปรับปรุงเครื่องมือการทดสอบแบบสัมภาษณ์ (Pretest) ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำผล ที่ได้มาคำนวณความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการคำนวณความเชื่อมั่นของ (กัลยา, 2561) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha ในแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์สภาพธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

(1) ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ตอนที่ 2 ลักษณะการเลี้ยงและธุรกิจแพะเนื้อ และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามลักษณะกายภาพหรือรูปธรรม สามารถตรวจวัดได้ ชัดเจน ไม่ต้องหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha

(2) ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและธุรกิจแพะเนื้อของเกษตรกร เป็นคำถามลักษณะนามธรรม เป็นความรู้จักคิดของมนุษย์ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทศนคติ เจตคติ การตีความ ความขัดแย้ง ความไม่แน่นอน พฤติกรรมของมนุษย์ คือ แบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ต้องหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha ดังนั้น ค่าวนค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 หรือร้อยละ 90

- 2) แบบสัมภาษณ์การบริโภคเนื้อแพะ มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

(1) ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนผู้บริโภคเนื้อแพะ ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพลักษณะประกอบการการบริโภคเนื้อแพะ และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริโภคเนื้อแพะ เป็นคำถามลักษณะรูปธรรม สามารถตรวจวัดได้ ชัดเจน ไม่ต้องหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha

(2) ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อผู้บริโภคในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคำถามลักษณะนามธรรม เป็น พฤติกรรมของมนุษย์ คือ แบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ต้องหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha ดังนั้น ค่าวนค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 หรือร้อยละ 79

- 3) แบบสัมภาษณ์ร้านอาหารหรือภัตตาคารแปรรูปเนื้อแพะ มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

(1) ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของร้านอาหารหรือภัตตาคารแปรรูปเนื้อแพะ ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพลักษณะร้านอาหารหรือภัตตาคารแปรรูปเนื้อแพะ ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพการตลาดซื้อ-ขายแพะเนื้อ และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการซื้อ-ขายแพะเนื้อ เป็นคำถามลักษณะรูปธรรมสามารถตรวจวัดได้ ชัดเจน ไม่ต้องหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha

- 4) แบบสัมภาษณ์พ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

(1) ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของพ่อค้าแพะเนื้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพลักษณะการประกอบการซื้อ-ขายแพะเนื้อ และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะลักษณะร้านอาหารหรือภัตตาคารแปรรูปเนื้อแพะ เป็นคำถามลักษณะรูปธรรม สามารถตรวจวัดได้ ชัดเจน ไม่ต้องหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณค่า Cronbach's alpha

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ คือ สภาพธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของสภาพการบริโภคเนื้อแพะของประชาชน ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะ และพ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังต่อไปนี้

2.3.1 สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ สภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ การจัดการธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อ ปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริโภคเนื้อแพะ ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะ และพ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3.2 สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ของเกษตรกรใช้ทำการเกษตร และปัจจัยด้านสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ ได้แก่ พันธุ์แพะเนื้อ การเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว จัดตั้งตลาดแพะในอำเภอ แปลงหญ้าใช้เลี้ยงแพะเนื้อ อาหารข้นในการเลี้ยงแพะเนื้ออาหารข้นใช้เลี้ยงแพะเนื้อ ประสพการณ์เลี้ยงแพะเนื้อ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีสัมพันธ์กับจำนวนแพะเนื้อทั้งหมด ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล

1. สภาพการเลี้ยงแพะเนื้อและการจัดการธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของผู้ที่เกี่ยวข้อง

สภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 67.30 มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.00 ปี และทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 5.01 คน และมีแรงงานครัวเรือนที่อยู่ในภาคการเกษตร เฉลี่ยเท่ากับ 2.38 คน โดยมีที่ดินทำการเกษตรในกิจกรรม ปลูกยางพารา ปลูกผลไม้ ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงแพะเนื้อ และประมงเฉลี่ย 2.43 ไร่ต่อครัวเรือน ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือรับจ้างกรีดยาง และมีอาชีพรองคือ การเลี้ยงแพะเนื้อ โดยมีรายได้จากการกรีดยางเฉลี่ย 82,922.52 บาท/ปี และรายได้จากการเลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 13,808.48 บาท/ปี

สำหรับจุดประสงค์หลักในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรคือ เพื่อจำหน่าย รองลงมาคือ เพื่อพิธีกรรมทางศาสนา โดยเฉลี่ยเลี้ยงแพะเนื้อจำนวน 6.20 ตัว ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ทั้งนี้เกษตรกรที่มีหญ้าเพียงพอในการเลี้ยงแพะ คิดเป็นร้อยละ 46.70 และไม่ได้มีการเสริมอาหารข้นในการเลี้ยงแพะ รวมทั้งไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ และ ประสบปัญหาเรื่องโรคระบาดในฤดูฝน โดยการจัดการในการรักษาแพะป่วย ใช้วิธีศึกษาด้วยตนเองและซื้อยามารักษาเอง ไม่มีการจัดการทำวัคซีนป้องกันโรคระบาดล่วงหน้า และไม่ได้ถ่ายพยาธิ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนในการเลี้ยงแพะเนื้อ เฉลี่ย 1.31 คน และมีการจัดจำหน่ายแพะเนื้อแบบเหมารายตัวเฉลี่ย 3,806.70 บาท/ตัว โดยส่วนใหญ่จำหน่าย แพะเพศผู้ ที่มีอายุประมาณ 2 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก และคณะ (2563) และ Pralomkarn et al. (2012) ที่รายงานว่าจุดประสงค์การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงภายในครัวเรือนโดยใช้แรงงานในครัวเรือน เพื่อจำหน่ายเป็นหลัก รองลงมาใช้เพื่อพิธีกรรมทางศาสนา เลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 6.19 ตัว ส่วนใหญ่เลี้ยงแพะพื้นเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 79.3 มีหญ้าเพียงพอในการเลี้ยงแพะ และ ไม่มีการเสริมอาหารข้นในการเลี้ยง ไม่มีการจัดการทำวัคซีนป้องกันโรคระบาดล่วงหน้า ไม่ได้ถ่ายพยาธิ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนในการเลี้ยงแพะเนื้อ เฉลี่ย 1.32 คน ส่วนใหญ่จำหน่าย แพะเพศผู้ ที่มีอายุประมาณ 2 ปี

สำหรับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและธุรกิจแพะเนื้อของเกษตรกร ประกอบด้วย

1) **เนื้อหาความรู้ที่ต้องการได้รับการส่งเสริมคือ**(1) การเลือกซื้อแพะและการผสมพันธุ์ ต้องการในระดับ “มาก” ได้แก่ วิธีการเลือกซื้อแพะแม่พันธุ์ วิธีการเลือกซื้อแพะพ่อพันธุ์ วิธีการเลือกซื้อแพะมาขุน วิธีการผสมเทียม วิธีการสังเกตแพะเป็นสัตว์ และวิธีการตรวจดูแพะตั้งท้อง ($\bar{x} = 4.13$, $\bar{x} = 3.96$, $\bar{x} = 3.65$, $\bar{x} = 3.59$, $\bar{x} = 3.56$ และ $\bar{x} = 3.49$) ตามลำดับ (2) **การปฏิบัติเลี้ยงดูแพะ** ต้องการในระดับ “มาก” ได้แก่ การเลี้ยงดูลูกแพะ การเลี้ยงดูแพะแม่พันธุ์ การเลี้ยงดูแพะตั้งท้อง และการเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว ($\bar{x} = 3.72$, $\bar{x} = 3.55$, $\bar{x} = 3.47$ และ $\bar{x} = 3.47$) ตามลำดับ รองลงมาในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ การจัดการหลังการคลอดแพะ และการทำคลอดแพะ ($\bar{x} = 3.39$ และ $\bar{x} = 3.28$) ตามลำดับ (3) **อาหารและการให้อาหารแพะ** ต้องการในระดับ “มาก” ได้แก่ หญ้าและการจัดการแปลงหญ้า และอาหารและการให้อาหาร ($\bar{x} = 3.67$ และ $\bar{x} = 3.66$) ตามลำดับ (4) **โรคและการป้องกันหรือรักษาโรค** ต้องการในระดับ “มาก” ได้แก่ การใช้สมุนไพรสำหรับรักษาโรคแพะ วิธีการรักษาโรคที่เกิดขึ้นกับแพะ วิธีป้องกันโรคในแพะเนื้อ วิธีการกำจัดพยาธิภายใน วิธีการกำจัดพยาธิภายนอก และวิธีการเลือกใช้ยาสำหรับรักษาโรคแพะ ($\bar{x} = 4.15$, $\bar{x} = 4.06$, $\bar{x} = 3.96$, $\bar{x} = 3.91$, $\bar{x} = 3.87$ และ $\bar{x} = 3.87$ เท่ากัน) ตามลำดับ (5) **การทำระบบบัญชีและการจัดการผลผลิต** ต้องการในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ การทำระบบบัญชี การแปรรูปและการถนอมอาหาร การปรุงอาหารจากเนื้อแพะ และการชำแหละและการบรรจุหีบห่อ ($\bar{x} = 3.21$, $\bar{x} = 3.18$, $\bar{x} = 3.18$ เท่ากัน และ $\bar{x} = 2.96$) ตามลำดับ

2) **วิธีการส่งเสริมและช่องทางที่ต้องการได้รับการส่งเสริม** วิธีการและช่องทางการส่งเสริมที่เกษตรกรระบุว่า ต้องการในระดับ “มาก” ได้แก่ การเยี่ยมฟาร์มหรือบ้านเกษตรกร การส่งเสริมการตั้งกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงแพะ และการจัดฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.03$, $\bar{X} = 3.72$ และ $\bar{X} = 3.72$ เท่ากัน) ตามลำดับ วิธีการส่งเสริมและช่องทางการส่งเสริมอื่น ๆ ที่เกษตรกรระบุว่าต้องการระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ การศึกษาดูงาน เอกสารแนะนำการเลี้ยงแพะ โทรทัศน์ และการส่งเสริมผ่านวิทยุกระจายเสียง ($\bar{X} = 3.28$, $\bar{X} = 3.19$, $\bar{X} = 3.14$ และ $\bar{X} = 3.10$) ตามลำดับ

3) **บริการที่ต้องการได้รับการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** เกษตรกรระบุบริการที่ต้องการได้รับการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับ “มาก” ทุกรายการ ได้แก่ การกำจัดพยาธิภายใน การฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรค การจัดหาหรือจัดซื้อพ่อแม่พันธุ์ การกำจัดพยาธิภายนอก และการจัดตั้งตลาดนัดแพะภายในอำเภอ ($\bar{X} = 4.19$, $\bar{X} = 4.17$, $\bar{X} = 3.88$, $\bar{X} = 3.79$, และ $\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ สมนึก มะตอยี, Mat, & Laten (2016) ได้ทำการศึกษา เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดนราธิวาส พบว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมความรู้ โดยระบุความต้องการได้รับการส่งเสริมความรู้ในระดับมาก ได้แก่ วิธีการการเลือกซื้อแพะพ่อแม่พันธุ์ วิธีป้องกันโรคในแพะเนื้อ ความรู้วิธีการกำจัดพยาธิภายใน วิธีการเลือกใช้อาหารสำหรับรักษาโรคแพะ วิธีการกำจัดพยาธิภายนอก การเลี้ยงดูลูกแพะ หย้าและการจัดการแปลงหญ้า อาหารและการให้อาหาร เนื่องจาก เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่เป็นเกษตรกรรายย่อย ต้องการส่งเสริมความรู้และความชำนาญในการเลี้ยงแพะ เพื่อนำไปพัฒนาการเลี้ยงของตนเอง และต้องการเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในฟาร์มของเกษตรกร และหน่วยส่งเสริมปศุสัตว์ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลี้ยงแพะ ฟาร์มของเกษตรกรให้รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น การส่งเสริมต้องได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมปศุสัตว์ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมปศุสัตว์จากภาครัฐ และจากสถาบันการศึกษา และภาคเอกชนโรงงานอุตสาหกรรม ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ นำผลิตภัณฑ์จากเนื้อแพะมาจำหน่าย ร้านอาหารหรือภัตตาคารแปรรูปทำอาหารจำหน่าย มีตลาดสดจำหน่ายเนื้อแพะเป็นประจำ และราคาไม่แพงเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

ส่วนการวิเคราะห์เชิงอนุมาน ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเพิ่มจำนวนแพะทั้งหมดของเกษตรกร ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ใช้เลี้ยงแพะเนื้อ และปัจจัยด้านสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ ได้แก่ พันธุ์แพะเนื้อ การเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว จัดตั้งตลาดแพะในอำเภอ แปลงหญ้าใช้เลี้ยงแพะเนื้อ อาหารข้นในการเลี้ยงแพะเนื้อ ประสบการณ์เลี้ยงแพะเนื้อ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ จำนวนแพะเนื้อทั้งหมด โดยกำหนดสัญลักษณ์ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ดังนี้

Independent variable

X_1 = Age

X_2 = Land requirement

X_3 = Meat Goat breeds (0 = Thai-indigenous goats 1= their crosses with anglo - nubian and

Boer)

X_4 = Puberty raising

X_5 = Establishing a market in district

X_6 = Pasture raising

X_7 = Concentrate raising

X_8 = Experience raising

Dependent variable

Y_1 = All meat goat farming

การตรวจสอบข้อกำหนดของการใช้สถิติสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

1. Residuals Statistics ค่า Residual ของ Mean เท่ากับ .000

2. กราฟมีการกระจายของข้อมูลอยู่ภายใต้โค้งปกติ (Normal Distribution) ค่าที่ปรากฏเป็นเส้นตรงทำมุม 45 องศา

3. ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์ต่อกัน (Linear Relationship)

4. ตัวแปรมีความแปรวนเท่ากัน (Equal Variance Assume) จาก Scatterplot เป็นจุดที่ปรากฏลักษณะเป็นแผ่นแบนด์ (Band) ลาดจากซ้ายไปขวากระจายกันทั่วไม่กอดเป็นก้อนกลม

5. การตรวจสอบกลุ่มของตัวแปรอิสระในสมการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหรือไม่ (Multicollinearity) พิจารณาจากค่า VIF (Variance inflation factor) ถ้าค่า VIF มากกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ซึ่ง VIF ที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 10 (Hair, Anderson, Tatham, & Black, 1995) ซึ่งค่า VIF ของสมการในวิเคราะห์ครั้งนี้ มีค่าไม่เกิน 5 ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัวแปร วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple regressions) ตัวแปรแบบ Enter ต่อไป ดังรายละเอียด **Table 1**

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ กับความสัมพันธ์จำนวนแพะเนื้อทั้งหมด (Y_1)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระได้แก่ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อกับความสัมพันธ์จำนวนแพะเนื้อทั้งหมด (Y_1) พบว่าตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ โดยปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ มีอิทธิพลต่อจำนวนแพะเนื้อทั้งหมด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ($F=20.011$ Sig.=0.000) โดยมีอำนาจพยากรณ์ประมาณร้อยละ 39.30 (Adjusted $R^2= .393$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ และค่า SEest. เท่ากับ .358 รายละเอียดดัง **Table 1, 2 และ 3**

Table 1 All meat goat farming

(n=396)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
All meat goat farming	.637	.408	.393	.358

Table 2 Regression analysis of socio-economic factors and raising, the condition of meat goat production, and All meat goat farming

(n=396)

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	3788.155	8	473.519	20.011	.000
Residual	9157.502	387	23.663		
Total	12945.657	395			

P <0.01

Table 3 The relationship between socio-economic factors, the condition of meat goat production, and all meat goat farming (n=396)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.	VIF
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	.311	.142			2.216	.027	
X ₁ = Age	-.004	.002	-.096		-2.392	.017*	1.279
X ₂ = Land requirement	.120	.041	.132		2.963	.003**	1.279
X ₃ = Meat Goat breeds	.411	.046	.365		8.835	.000**	1.104
X ₄ = Puberty raising	.099	.023	.204		4.230	.000**	1.511
X ₅ = Establishing a market in district	-.100	.020	-.248		-4.985	.000**	1.601
X ₆ = Pasture raising	.083	.030	.199		2.804	.005**	3.278
X ₇ = Concentrate raising	-.086	.032	-.176		-2.690	.007**	2.768
X ₈ = Experience raising	.310	.044	.307		7.052	.000**	1.228

p<0.01

จาก Table 3 นำมาเขียนสมการถดถอยพหุที่ใช้พยากรณ์จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้ดังนี้

$$Y_1 = 1.311 - .004(X_1) + .120(X_2) + .411(X_3) + .099(X_4) + .100(X_5) + .083(X_6) - .086(X_7) + .310(X_8)$$

จากการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับจำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยง พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 9 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 จำนวน 7 ตัวแปร คือ พื้นที่ใช้เลี้ยงแพะเนื้อ พันธุ์แพะเนื้อ การเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว การจัดตั้งตลาดแพะในอำเภอ แปลงหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ อาหารข้นใช้เลี้ยงแพะเนื้อ ประสบการณ์เลี้ยงแพะเนื้อ และมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 จำนวน 1 ตัวแปร คืออายุของเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อ สอดคล้องกับสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) อายุของเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อ อายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อมีผลในเชิงลบ กล่าวคือ เมื่ออายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อมียาขุ่นน้อย มีผลทำให้จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรต้องการเลี้ยงแพะเนื้อ เพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อนำมาทดแทนรายได้จากการกรีดยางที่ราคาน้ำยางตกต่ำลง

2) พื้นที่ใช้เลี้ยงแพะเนื้อ มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีที่ดินทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น มีผลทำให้จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่เพิ่มขึ้นความต้องการเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อให้เกิดรายได้จากการจำหน่ายมากขึ้น

3) พันธุ์แพะเนื้อ มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อพันธุ์แพะเนื้อมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ มีผลทำให้จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นแพะเนื้อในพื้นที่ มีความทนต่อสภาพแวดล้อม หากินเองเก่งในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรปรับปรุงแพะเนื้อพื้นเมืองให้มีการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่ให้มากขึ้น สอดคล้องกับ Kaewla-ead (2015) พบว่าเกษตรกรควรคำนึงถึงตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์แพะเนื้อที่ดีมีการจัดการที่เหมาะสมทั้งโรงเรือน อาหาร น้ำ วิธีการเลี้ยง การดูแลสุขภาพแพะ จะทำให้แพะที่เลี้ยงมีน้ำหนักได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ

4) การเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อการเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ มีอัตราการเจริญเติบโตเป็นไปตามเป้าหมาย มีผลทำให้จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อช่วงแพะรุ่นให้ถูกหลักวิชาการก็จะเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่ให้มากขึ้น

5) การจัดตั้งตลาดแพะในอำเภอ มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ มีการขยายช่องทางตลาดในการจำหน่ายแพะเนื้อ และเนื้อแพะให้มากขึ้น มีการจัดจำหน่ายในตลาดสดเป็นประจำ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถซื้อหา ได้ง่าย ราคาไม่แพง และเกษตรกรเลี้ยงแล้วมีผลตอบแทนที่เหมาะสม ส่งผลให้เกษตรกรมีการเลี้ยงแพะเนื้อมากขึ้น จะช่วยเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่มากขึ้น

6) แปลงหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดการแปลงหญ้าและการปลูกพืชอาหารสัตว์เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลต่อจำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อควรมีการจัดการแปลงหญ้าและปลูกพืชอาหารสัตว์เพิ่มมากขึ้น จะส่งผลต่อปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่ให้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรปรับปรุงและส่งเสริมเกษตรกรให้มีการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อที่จะเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่ให้มากขึ้น

7) อาหารชั้นใช้เลี้ยงแพะเนื้อ มีผลในเชิงลบ กล่าวคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจัดการด้านอาหารชั้นเพื่อใช้เลี้ยงแพะเนื้อเมื่อราคาอาหารชั้นมีราคาไม่แพงหรือราคาลดลง เกษตรกรสามารถหาซื้อมาเลี้ยงมาขุนแพะเนื้อได้ในราคาถูกย่อมส่งผลให้แพะเนื้อมียอดการเจริญเติบโตได้ตรงความต้องการของตลาดสามารถขายแพะเนื้อได้ราคาจะส่งผลต่อจำนวนแพะเนื้อทั้งหมดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานของรัฐควรปรับปรุงและส่งเสริมเกษตรกรให้มีการจัดทำอาหารชั้นในพื้นที่ให้เพียงพอต่อการเลี้ยงแพะเนื้อ และมีต้นทุนการผลิตที่ถูกลง เพื่อที่จะเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่ให้มากขึ้น

8) ประสิทธิภาพเลี้ยงแพะเนื้อ มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อประสิทธิภาพเลี้ยงแพะเนื้อมากขึ้น มีผลทำให้จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีประสิทธิภาพความรู้ความชำนาญเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการการเลี้ยงแพะเนื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การบริโภคแพะเนื้อของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเนื้อแพะเพื่อบริโภคในครอบครัวและเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 88.00 การซื้อมารับประทานเป็นแพะมีชีวิตจากพ่อค้าในหมู่บ้าน รูปแบบเนื้อแพะมีชีวิตทั้งตัว (ราคาเป็นกิโลกรัม) เฉลี่ย 185.73 บาท/กิโลกรัม รูปแบบเนื้อแพะมีชีวิตทั้งตัว (เหมารายตัว) เฉลี่ย 3,685.29 บาท/ตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึกและคณะ (2562) และ ปริญญาและคณะ (2558) กล่าวว่า สถานที่ซื้อเนื้อแพะชำแหละ ผู้บริโภคซื้อแพะมีชีวิตทั้งตัวและให้ฆ่าและชำแหละแพะทั้งตัวจากฟาร์มในท้องถิ่นร้อยละ 84.0 หลักเกณฑ์ในการเลือกซื้อแพะชำแหละต้องสด สะอาด ผ่านการเชือด/ชำแหละโดยคนมุสลิมร้อยละ 100 ราคาซื้อแพะเนื้อทั้งตัวประเมินราคาประมาณ 2,000- 3,000 บาท/ตัว

1.3 ร้านอาหารจำหน่ายเนื้อแพะ มีประสิทธิภาพการทำอาหารเนื้อแพะสำหรับจำหน่าย เฉลี่ย 6.97 ปี วิธีการจัดหาเนื้อแพะมาปรุงอาหารเพื่อจำหน่าย คือ ซื้อเนื้อแพะที่ชำแหละจากพ่อค้า โดยปริมาณเนื้อแพะที่ซื้อมาปรุงอาหารจำหน่าย เฉลี่ยเท่ากับ 5.13 กิโลกรัม/สัปดาห์ ราคาเนื้อแพะที่ซื้อมาปรุงอาหารจำหน่าย เฉลี่ย 354.33 บาท/กิโลกรัม

1.4 พ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำการซื้อขายแพะมาแล้วเฉลี่ย 9.03 ปี มีแหล่งที่ซื้อแพะเนื้อในรอบปีที่ผ่านมา คือซื้อโดยตรงจากเกษตรกร เฉลี่ย 3.50 ราย/ปี เฉลี่ยร้อยละ 15.27 ตัว/ปี ซื้อจากพ่อค้าแพะเนื้อด้วยกันเองเฉลี่ย 17.62 ตัว/ปี พ่อค้าแพะเนื้อส่วนใหญ่มีการนำแพะเนื้อมาเลี้ยงรวมกันไว้เพื่อรอจำหน่าย ร้อยละ 96.70 ระยะเวลาในการเลี้ยงแพะเพื่อรอจำหน่าย เฉลี่ย 42.67 วัน/รอบการผลิต ปริมาณแพะเนื้อที่ต้องการซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายเฉลี่ย 25.07 ตัว/ปี ปริมาณของแพะเนื้อที่ลูกค้าต้องการเฉลี่ย 25.27 ตัว/ปี อายุแพะเนื้อที่ตรงตามความต้องการของตลาดมากที่สุด คือแพะหลังหย่านมอายุประมาณ 1 ปีขึ้นไป

1.5 ปัญหาและอุปสรรค ประกอบด้วย

1) การเลี้ยงแพะเนื้อ เกษตรกรมีปัญหาขาดแคลนพันธุ์แพะเนื้อ การสุขาภิบาลและการตรวจสุขภาพแพะ ขาดความรู้ในการเลี้ยงแพะเนื้อที่ถูกต้อง ขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ และ มีปัญหาด้านการตลาดในการซื้อขายแพะ

2) การบริโภค ผู้บริโภคเนื้อแพะส่วนใหญ่ประสบปัญหา สถานที่จำหน่ายเนื้อแพะชำแหละ เนื้อแพะมีราคาสูง ปริมาณเนื้อแพะในพื้นที่ไม่เพียงพอและเนื้อแพะมีกลิ่นสาบ

3) ผู้ประกอบการร้านอาหาร เนื้อแพะยังไม่ีวางขายในตลาดสด เนื้อแพะมีราคาแพงกว่าเนื้อโค เนื้อแพะมีกลิ่นสาบ และการบริโภคเนื้อแพะยังไม่แพร่หลาย

4) การซื้อขายแพะเนื้อ แพะเนื้อมีจำนวนไม่เพียงพอความต้องการของตลาด ในช่วงเทศกาลพิธีกรรมทางศาสนา มีความต้องการสูง การนำแพะเนื้อมาเลี้ยงรอการจำหน่ายมีค่าใช้จ่ายสูง ต้องซื้ออาหารข้นและอาหารหยาบมาเลี้ยงเพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ และการกำหนดมาตรฐานในซื้อ-ขาย ควรไปในทิศทางเดียวกัน โดยวิธีซึ่งน้ำหนักเป็นมาตรฐานเดียวกันในพื้นที่

2. ห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

การจัดเวทีสัมมนา โดยรวบรวมข้อมูลสภาพการเลี้ยงแพะเนื้อและการจัดการธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) สภาพการเลี้ยงแพะเนื้อ 2) การบริโภคแพะเนื้อ 3) ร้านอาหารหรือภัตตาคารเนื้อแพะ 4) พ่อค้าแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 5) ปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำข้อมูลมาจัดเวทีสัมมนาและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปจากความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง (ผู้ทรงคุณวุฒิทุกภาคส่วนการเลี้ยงแพะเนื้อ) จำนวน 15 ราย เพื่อนำมากำหนดห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ระบบต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำในการผลิตแพะเนื้อ ดังนี้

1. ระบบการผลิตแพะเนื้อต้นน้ำ ประกอบด้วยปัจจัยดังนี้

1.1 ระบบการผลิตแพะเนื้อ การจัดการปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ ด้านพันธุ์แพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นแพะพันธุ์พื้นเมือง หน่วยงานปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องต้องปรับปรุงพันธุ์แพะเนื้อ และต้องมีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์แพะเนื้อ นักปรับปรุงพันธุ์แพะเนื้อต้องพยายามคัดเลือกและผสมพันธุ์แพะเนื้อ เปรียบเทียบสายพันธุ์แพะเนื้อให้โดดเด่นเป็นพันธุ์แพะเนื้อที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น มีรูปร่าง น้ำหนัก การเจริญเติบโตเร็ว ทนต่อสภาพแวดล้อม มีความเหมาะสมกับการตลาด ใช้บริโภคในพื้นที่

1.1.1 พันธุ์แพะที่เหมาะสมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปัจจุบันมีการเลี้ยงแพะเนื้อแบ่งออกเป็น 2 สายพันธุ์ (1) พันธุ์แพะต่างประเทศ แพะพื้นเมืองลูกผสมกับแพะต่างประเทศ เช่น แพะพันธุ์บอร์และลูกผสมบอร์ มีน้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่อยู่ในช่วง 70-90 กก. แพะพันธุ์แองโกลนูเบียน และลูกผสมแองโกลนูเบียน มีน้ำหนักตัวโตเต็มที่อยู่ในช่วง 45-65 กก. (2) แพะพื้นเมืองภาคใต้ มีน้ำหนักตัวโตเต็มที่อยู่ในช่วง 25-45 กก. และมีความสำคัญในการปรับปรุงคัดเลือกพันธุ์ ให้มีการเจริญเติบโตที่เร็วขึ้น มีน้ำหนักมากขึ้น ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคของพื้นที่และตลาดเป็นหลัก ได้แก่ 1) ตลาดพิธีกรรมทางศาสนา ปัจจุบันแพะมีความสำคัญและยังนิยมใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม โดยการเชือดแพะ ในพิธีแพะเนื้อต้องมีอายุ 2 ปีขึ้นไป โดยแพะเนื้อที่ใช้ไม่เลือกสายพันธุ์ 2) ตลาดแพะเนื้อเพื่อใช้ในบริโภคเนื้อ ได้แก่ ผู้บริโภคเนื้อแพะ ร้านอาหารแปรรูปเนื้อแพะ แพะที่ใช้ในตลาดนี้จะต้องมีปริมาณเนื้อมาก เนื้อแพะมีความเหมาะสมกับการแปรรูป ได้แก่ พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมกับแพะต่างประเทศ ที่มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว ปริมาณเนื้อมาก

1.2. การจัดการด้านอาหารสัตว์ แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่นเดียวกับโค กระบือ และแกะ เป็นต้น สัตว์เคี้ยวเอื้องมีกายวิภาคและสรีระวิทยาของระบบทางเดินอาหารแตกต่างจากสัตว์กระเพาะเดี่ยว ที่สำคัญที่สุดคือ มีความสามารถในการใช้อาหารที่มีเยื่อใยสูงได้ดีกว่าสัตว์กระเพาะเดี่ยว แพะมีกระเพาะรูเมนหรือกระเพาะหมัก (rumen) ซึ่งเป็นแหล่งทำงานของจุลินทรีย์ต่าง ๆ ในการหมักย่อยอาหารเยื่อใย (วินัย, 2542) รายงานว่า อาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่งในการผลิตแพะเนื้อการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ แพะได้รับอาหารที่มีคุณภาพต่ำ การเลี้ยงแพะในปริมาณมาก ๆ ควรมีการปลูกพืชอาหารสัตว์เพียงพอในทางปฏิบัติควรมีการปลูกพืชอาหารสัตว์ก่อนการเลี้ยงแพะเนื้อ 6-12 เดือน และปริมาณที่ปลูกต้องเพียงพอในการเลี้ยงแพะถึงจำหน่าย ดังนั้นอาหารใช้เลี้ยงแพะเนื้อ ทั้งอาหารหยาบและอาหารข้น ต้องมีคุณภาพดี มีคุณค่าทางอาหารทางโภชนาครบและมีเพียงพอตามความต้องการ สำหรับอาหารใช้เลี้ยงแพะเนื้อแบ่งออกได้ 2 ประเภท

1.2.1 อาหารหยาบ เป็นอาหารที่มีเยื่อใยสูง (มากกว่า 18 เปอร์เซ็นต์ ของวัตถุดิบ) มีลักษณะฟาม ได้แก่ หญ้า ถั่ว วัสดุเศษเหลือต่าง ๆ การเลี้ยงแพะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อย แพะถูกปล่อยให้แทะเล็มหญ้าในทุ่งหญ้าสาธารณะ อาหารหยาบในทุ่งหญ้าสาธารณะมีโภชนาต่ำ ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ในกระเพาะรูเมน และทำให้แพะมีการเจริญเติบโตช้า ให้ผลผลิตต่ำ กอแบ้ว (2535) รายงานว่า อาหารหยาบหรือพืชอาหารสัตว์และการพัฒนาแหล่งอาหารหยาบที่มีคุณภาพสูงในแต่ละพื้นที่ แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องนิสัยแพะจะชอบกินใบไม้มากกว่าแทะเล็มใบแปลงหญ้าในพื้นที่ เกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงแพะเนื้อ นิยมเลี้ยงแพะโดยปล่อยให้แพะหากินเองตามธรรมชาติ แพะจะขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ในช่วงฤดูฝน เกิดน้ำท่วมหญ้าตามธรรมชาติถูกน้ำท่วมได้รับความเสียหาย ส่วนฤดูแล้ง หญ้าธรรมชาติมีน้อย ทำให้ได้รับอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้แพะสุขภาพไม่ค่อยดี พืชอาหารสัตว์ที่ใช้เลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้ (1) กระจิน ในพื้นที่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้เป็นพืชตระกูลถั่วที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่สาธารณะเป็นจำนวนมาก เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะน้อยบางราย นำใบกระถินเลี้ยงแพะหลังจากปล่อยให้หายากตามธรรมชาติแล้ว ทำให้แพะสามารถดำรงชีพอยู่ได้ ในช่วงที่อาหารขาดแคลน ต้นกระถินในพื้นที่ภาคใต้ เกิดขึ้นเองตามพื้นที่สาธารณะและเกษตรกรบางรายปลูกกระถินใช้เลี้ยงแพะ เนื่องจากเป็นพืชที่ให้ผลผลิตสูงมีโปรตีนสูง (สุรศักดิ์, 2549) รายงานว่าใบกระถินมีโปรตีนสูงประมาณ 16 % เทียบเท่าอาหารชั้น แพะกินใบกระถินอย่างเดียว ได้รับโปรตีนอย่างเพียงพอ ผลการวิจัยจากประเทศออสเตรเลีย ยืนยันว่า แพะที่เลี้ยงในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีใบกระถินขึ้นอยู่ตามธรรมชาติมานาน แพะพื้นเมืองหรือลูกผสมที่มีสายเลือดแพะพื้นเมืองของประเทศไทย สามารถปรับตัวให้สามารถกินใบกระถินได้โดยไม่เกิดพิษ โดยจุลินทรีย์ในกระเพาะหมักที่สามารถทำลายพิษของไมมอสีน (*Mimosine*) ได้ (2) หญ้าเนเปียร์ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะน้อยนิยมนำหญ้าเนเปียร์ ปากช่อง 1 หรือสายพันธุ์เนเปียร์อื่น ๆ มาปลูกกันในพื้นที่ภาคใต้ เนื่องจากมีลำต้นและใบมีขนาดใหญ่มีคุณค่าทางอาหารสัตว์สูง เจริญเติบโตเร็ว ให้ผลผลิตสูงสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี เป็นหญ้าที่มีอายุสั้น 5-7 ปี ต่อการปลูก 1 ครั้ง สายพันธุ์หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ต่าง ๆ สามารถปลูกเลี้ยงแพะเนื้อได้ดี แต่จะต้องมีเครื่องสับให้กิน ถ้าให้กินทั้งต้นแพะจะกินใบ ส่วนลำต้นจะเหลือทำให้สิ้นเปลือง แต่มีข้อเสียไม่ทนน้ำท่วมขังหรือแห้งแล้งขาดแคลนน้ำลำต้นจะแข็ง และ(3) หญ้าชิกเนลเลื้อย เป็นหญ้าที่นิยมปลูกเพื่อปล่อยให้แพะแทะเล็มหรือใช้เป็นพืชคลุมดินก็ได้ เจริญเติบโตในพื้นที่ที่มีความชื้นและดินมีความเป็นกรด ระบายน้ำได้ดีไม่ตี หญ้าชิกเนลเลื้อยจะสามารถเติบโตได้ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำเป็นหญ้าที่สามารถเจริญเติบโตได้ทุกฤดูกาล ทนน้ำท่วมขัง ทนแล้ง แต่มีเปอร์เซ็นต์โปรตีนต่ำ ต้องเสริมด้วยพืชตระกูลถั่ว เช่น ใบกระถิน ใบแคฝรั่ง ใบมันสำปะหลัง และหญ้าอื่น ๆ ที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่ สำหรับการจัดการทุ่งหญ้ามีวิธีการดำเนินการดังนี้

1) การจัดการทุ่งหญ้า แพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องใช้อาหารหยาบเป็นหลัก การเลี้ยงแพะเนื้อจำเป็นต้องมีการสร้างแปลงหญ้าเสียก่อน หญ้าที่ปลูกควรเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีคุณค่าทางโปรตีนสูง การปลูกหญ้าที่เหมาะสมจะทำให้การเลี้ยงแพะมีประสิทธิภาพ มีอาหารหยาบที่มีราคาถูกให้แพะกินได้ตลอดการเลี้ยง การทำแปลงหญ้าให้ประสบผลสำเร็จนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับพันธุ์หญ้าเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมในแต่ละพื้นที่และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติมาประกอบ ตัวชี้วัดที่จะบ่งบอกว่าสิ่งใดเหมาะสมที่สุดก็คือผลผลิตที่ได้เพียงพอกับความต้องการของแพะ และแพะสามารถนำหญ้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้อย่างสูงสุด ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกพันธุ์หญ้าให้เหมาะสมกับรูปแบบการเลี้ยงในแต่ละราย มีดังนี้ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ลักษณะดิน ระบบชลประทาน ขนาดของพื้นที่ และจำนวนแพะเนื้อ

(1) การสร้างแปลงหญ้า มีที่ดินเพียงพอสำหรับการปลูกหญ้าเลี้ยงแพะ ตามจำนวนแพะที่ต้องการเลี้ยง เลือกพันธุ์หญ้าที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ได้แก่ คุณค่าทางอาหาร ความสามารถในการเจริญเติบโต ความคงทนที่จะอยู่ได้ในสภาพแห้งแล้ง น้ำท่วมขัง สภาพของชุดดินนั้น ๆ นอกจากนั้นมีความตอบสนองต่อปุ๋ยดีและมีความคงทนต่อศัตรู เช่น หนูกินหน่ออ่อน โรคและแมลง

(2) การใช้ประโยชน์แปลงหญ้า มี 2 วิธี 1. การตัดหญ้ามาเลี้ยงแพะในคอก สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อที่มีพื้นที่จำกัดการเลี้ยงแพะ อาจเลี้ยงแบบขังคอกโดยการสร้างคอกและโรงเรือน แล้วใช้การตัดหญ้ามาให้แพะกิน การเลี้ยงแบบนี้จะเป็นวิธีการที่ประหยัดพื้นที่และแรงงานในการเลี้ยงดูและเฝ้าระวัง โดยใช้การขังแพะไว้ในคอกที่มีโรงเรือน ภายในคอกอาจ มีแปลงหญ้า หากไม่มีแปลงหญ้า เกษตรกรจะใช้วิธีการตัดหญ้ามาให้แพะในคอก และมีการเสริมอาหารชั้นให้กิน ร่วมกับการให้หญ้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเจริญเติบโตของแพะ ทำให้แพะมีอัตราการเจริญเติบโตที่ดีให้ผลผลิตที่สูง มีผลตอบแทนที่คุ้มค่าในการเลี้ยง และ 2. การปล่อยแพะแทะเล็มในแปลงหญ้า ต้องมีระยะเวลาเป็นเกณฑ์กำหนดประมาณ 45 วัน ถ้าปล่อยเข้าแทะเล็มเร็วเกินไปผลผลิตยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ปริมาณน้อยผลผลิตต่ำไม่เพียงพอสำหรับแพะ ถ้าปล่อยเข้าแทะเล็มช้าเกินไปหญ้ามีอายุมากหญ้าจะแก่มีคุณภาพต่ำมีเยื่อใยสูงและโปรตีนต่ำ

1.2.2 อาหารข้นและการผลิตอาหารข้นใช้เอง ในปัจจุบันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการทดลองผลิตอาหารข้นใช้เอง แต่วัตถุดิบในพื้นที่มีน้อย ต้องสั่งวัตถุดิบมาจากภาคอื่น ๆ เมื่อผลผลิตออกมาต้นทุนสูง สูงกว่าอาหารสำเร็จรูปที่ขายอยู่ตามท้องตลาด ดังนั้นต้องมีการส่งเสริมการปลูกพืชที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพดอาหารสัตว์ ใบกระถิน เป็นต้น ให้มีปริมาณเพียงพอในการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ และในปัจจุบัน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะบางรายให้ความสนใจปลูกพืชที่เป็นวัตถุดิบในการนำมาใช้ประกอบเป็นอาหารข้น มาใช้เลี้ยงแพะมากขึ้น

การคำนวณความต้องการอาหารของแพะ (สุรศักดิ์, 2549) รายงานว่า ความต้องการอาหารของแพะสามารถคำนวณความต้องการได้ตามตัวอย่างต่อไปนี้ แพะเนื้อมีน้ำหนักตัว 30 กิโลกรัม และมีความต้องการอาหาร % ของน้ำหนักตัวในรูปวัตถุดิบ ดังนั้นความต้องการอาหาร $30 \times 3 / 100 = 0.90$ กิโลกรัม หรือ 900 กรัม ถ้าแพะกินหญ้าสดอย่างเดียว หญ้าสดมีวัตถุดิบเพียงร้อยละ 20 ดังนั้นแพะต้องกินหญ้าสด $1,000 / 200 \times 900 = 4,500$ กรัม หรือ 4.5 กิโลกรัม/วัน ซึ่งจะเห็นว่าถ้าใช้คำแนะนำนี้ เกษตรกรให้หญ้าขนสดวันละ 10 กิโลกรัม/วัน จึงเพียงพอ แต่ถ้าใช้ตามข้อเสนอแนะ กินหญ้าสดวันละประมาณ 10 % ของน้ำหนักตัว ซึ่งเท่ากับ 3 กิโลกรัม/วัน อาจทำให้แพะได้รับอาหารต่ำกว่าที่ควรจะได้รับเล็กน้อย และในกรณีที่เลี้ยงแพะแบบปล่อยแพะเล็มในแปลงหญ้าขนและให้อาหารข้นเสริมวันละประมาณ 150 กรัม/ตัว อาหารข้นมีวัตถุดิบประมาณร้อยละ 90 ดังนั้นแพะได้รับวัตถุดิบจากอาหารข้น 135 กรัม จึงต้องการหญ้าสดอีก 765 กรัมหรือเท่ากับหญ้าสด 3.8 กิโลกรัม จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงแพะโดยให้กินหญ้าสดอย่างเดียวต้องกินในปริมาณมาก จึงจะได้ปริมาณวัตถุดิบแห่งตามที่ต้องการ ในขณะที่อาหารข้นแม้ได้รับในปริมาณที่น้อยกว่าแต่สามารถให้ปริมาณวัตถุดิบในสัดส่วนที่สูง

1.3 การจัดการโรงเรือนเลี้ยงแพะเนื้อ จะต้องมียุทธศาสตร์สำหรับแพะได้พักอาศัยหลบแดด หลบฝน หรือเป็นที่สำหรับนอนในเวลากลางคืน พื้นที่ตั้งของโรงเรือน ควรอยู่สูงจากพื้นดินตามความเหมาะสม สามารถเข้าไปทำความสะอาดได้คอกได้ ทางเดินสำหรับแพะขึ้นลงไม่ควรมีความสูงลาดสูงกว่า 45 องศา พื้นคอกควรให้เป็นร่อง โดยใช้ไม้หนาขนาด 1 นิ้ว กว้าง 2 นิ้ว ปูพื้นให้เว้นร่องระหว่างไม้แต่ละอันห่างกันประมาณ 1.5 -2.0 เซนติเมตร หรืออาจจะใช้พื้นคอนกรีต โดยปูพื้นคอกแพะด้วยสแลตที่ปูพื้นคอกสุกรแทน พื้นที่เป็นร่องนี้จะทำให้มูลของแพะตกลงข้างล่าง พื้นคอกจะแห้งและสะอาดอยู่เสมอ ความต้องการพื้นที่ของแพะ แพะมีความต้องการพื้นที่ในการอยู่อาศัยในโรงเรือนประมาณตัวละ 1 ตารางเมตร ส่วนใหญ่ผู้เลี้ยงมักแบ่งภายในโรงเรือนประมาณตัวละ 1 ตารางเมตร ส่วนใหญ่ผู้เลี้ยงมักแบ่งภายในโรงเรือนออกเป็นคอกๆ แต่ละคอกขังแพะรวมฝูงกันประมาณ 10 ตัว โดยคัดขนาดของแพะ ให้ใกล้เคียงกันขังรวมฝูงกัน แต่ถ้าหากเห็นว่าสิ้นเปลืองค่าก่อสร้างก็อาจขังแพะรวมกันเป็นฝูงใหญ่ในโรงเรือนเดียวกัน โดยแบ่งเป็นคอกๆ ก็ได้

1.4 การจัดการสวัสดิภาพสัตว์ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ต้องตรวจสอบสุขภาพแพะอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบสุขภาพแพะสมบูรณ์แข็งแรง ภายในโรงเรือนต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ จัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับจำนวนแพะที่เลี้ยง ต้องดูแลแพะให้ได้รับอาหารอย่างทั่วถึงทุกตัวและตรงตามสายพันธุ์ การดูแลแพะที่เจ็บป่วย หรือพิการ ต้องได้รับการรักษาอย่างรีบด่วน แพะเนื้อเป็นโรคหรือป่วยตาย เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อต้องแจ้งสัตวแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ที่ได้รับมอบหมายภายใน 24 ชั่วโมง

1.4.1 โรคที่พบทำให้แพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดปัญหาสุขภาพไม่สมบูรณ์ คือ โรคพยาธิภายใน ในการป้องกันรักษาแพะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้การจัดการการเลี้ยง ไม่ให้ความสำคัญในการป้องกันโรค รูปแบบการเลี้ยงแพะนิยมเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่และวิธีปฏิบัติยังเป็นการเลี้ยงไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตและทำให้ผลตอบแทนจากการเลี้ยงแพะลดน้อยลง เช่น สุขภาพทั่วไปของแพะไม่สมบูรณ์ส่งผลต่อน้ำหนักตัวของแพะ อัตราการตายของลูกแพะระยะก่อนหย่านมสูง โดย สุรศักดิ์ (2549) และ สมนึก และคณะ (2561) รายงานว่า ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสภาพภูมิอากาศที่เอื้อต่อความเหมาะสมของการระบาดของพยาธิตัวกลมภายในระบบทางเดินของแพะเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีอากาศร้อนชื้น และมีฝนตกชุก ตัวอย่างเช่น มีการตรวจพบพยาธิมากในแพะที่เลี้ยงใน จังหวัดสงขลา ได้แก่ พยาธิตัวกลมในระบบทางเดิน อาหาร(Gastro intestinal nematodes) และ โอโอซิสต์ (Oocyst) ของโปรโตซัว เชื้อบิด (Eimena spp) นอกจากนี้ยัง พบว่า แพะพื้นเมืองเพศเมียในจังหวัด ปัตตานีและสงขลาที่ซื้อเข้ามาเป็นแม่พันธุ์ทุกตัว มีพยาธิภายในอย่าง น้อยหนึ่งชนิด พยาธิที่พบมากได้แก่ พยาธิตัวกลมในระบบทางเดินอาหาร และโอโอซิสต์ ของโปรโตซัว เชื้อบิด

1.4.2 การป้องกันรักษาโรคพยาธิภายในระบบทางเดินอาหารของแพะเนื้อ

1. การถ่ายพยาธิแพะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงฤดูฝนควรมีการถ่ายพยาธิอย่างน้อยทุก 2-3 เดือน/ครั้ง เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพอากาศที่มีความชื้นสูง เหมาะสมกับการแพร่ระบาดของพยาธิ ควรมีการถ่ายพยาธิประมาณ 4-6 เดือนต่อครั้ง

2. สำหรับการเลี้ยงแพะปล่อยให้แพะเล็มในแปลงหญ้า (สุรศักดิ์, 2549) รายงานว่า ควรมีการหมุนเวียนการใช้แปลงหญ้า เป็นการลดโอกาสที่แพะจะได้รับไข่และตัวอ่อนของพยาธิจากแปลงหญ้าให้น้อยที่สุด โดยให้แปลงหญ้าได้มีเวลาพักระยะหนึ่งซึ่งเป็นการตัดวงจรชีวิตของพยาธิอีกทาง และมีการถ่ายพยาธิแพะก่อนปล่อยลงในแปลงหญ้า ทำให้โอกาสพยาธิจะปนในแปลงหญ้า

มีน้อย สามารถลดความถี่ของการใช้ยาได้ ระยะเวลาในการพักแปลงหญ้าขึ้นอยู่กับวงจรชีวิต ของพยาธิตัวกลมในระบบทางเดินอาหาร (Gastro intestinal nematodes) ถ้าสภาพความชื้นและ อุณหภูมิที่เหมาะสม วงจรชีวิตประมาณ 4 สัปดาห์ สำหรับการถ่ายพยาธิ ในแพะ

3. ยาถ่ายพยาธิที่นิยมใช้ควบคุมพยาธิตัวกลมในระบบทางเดินอาหารของแพะ (สุรศักดิ์, 2549) กล่าวว่า ยาถ่ายพยาธิใช้ควบคุมพยาธิตัวกลมในระบบทางเดินอาหารของแพะ มี 3 กลุ่ม ได้แก่ คือกลุ่มเบนซิมิดาโซล (benzimidazoles) เช่น อัลเบนดาโซล (albendazole) ออกเฟนดาโซล (oxfendazole) เฟนเบนดาโซล (fenbendazole) กลุ่ม อิมิดาโซไทอะโซล (imidazothiazole) เช่น เลวามิโซล (levamisole) และกลุ่มไอเวอร์เมกติน (ivermectin) ในการออกฤทธิ์ของยาทั้ง 3 กลุ่ม ในปัจจุบัน ยาถ่ายพยาธิในแพะมีทั้งชนิดออกฤทธิ์กว้าง (broad spectrum) กับพยาธิหลายชนิดและชนิดที่ออกฤทธิ์เฉพาะพยาธิบางชนิด (narrow spectrum) (สุรพล และคณะ, 2537) รายงานว่า ยาถ่ายพยาธิมีด้วยกันหลายกลุ่มและแต่ละกลุ่มต่างมี กลไกการทำงานต่างกัน เช่น อัลเบนดาโซลออกฤทธิ์ โดยขัดขวางกระบวนการสร้างและใช้พลังงานของพยาธิ เลวามิโซล ออกฤทธิ์ต่อกระบวนการสื่อสารกระแสประสาทของพยาธิ และไอเวอร์เมกตินออกฤทธิ์ โดยทำให้กล้ามเนื้อของพยาธิเป็นอัมพาต

1.5 การบันทึกข้อมูล ได้แก่ 1) การบันทึกข้อมูลทะเบียนประวัติแพะเนื้อ ทำหมายเลขประจำตัวเมื่อลูกแพะเกิด เพศ พันธุ์ วันเกิด น้ำหนักแรกเกิด หมายเลขพ่อแม่ น้ำหนักหย่านม 2) บันทึกอาหารใช้เลี้ยงแพะ 3) บันทึกข้อมูลการป้องกันและรักษาโรค เช่น การใช้เวชภัณฑ์ การใช้วัคซีน การถ่ายพยาธิ การรักษาโรค และการดูแลสุขภาพ 4) บันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม เป็นการทำบัญชีจำนวน สัตว์ภายในฟาร์ม และบัญชีรายรับรายจ่ายต่าง ๆ

1.6 การจัดการสิ่งแวดล้อม มลภาวะและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์ ก่อให้เกิดมลภาวะหลายอย่าง เช่น เสียง กลิ่น มูลสัตว์ น้ำเสีย รวมทั้งแมลงวัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบ ทั้งอาจทำให้น้ำในแม่น้ำ ลำคลอง ลำรางสาธารณะเน่าเสีย จึงต้องมีกฎหมายไว้คุ้มครอง ในช่วงแรกของการตั้งฟาร์มผู้ประกอบการอาจจะคิดว่าเราได้ตั้งฟาร์มในที่รกร้าง หรือ ห่างไกลชุมชน จึงไม่จำเป็นต้องมีระบบต่าง ๆ เพื่อป้องกันมลภาวะ ซึ่งคิดไม่ถึงว่าเวลาผ่านไปไม่กี่ปีจะมีผู้จับจองผืนดินทำที่อยู่อาศัย จน สุดท้ายกลายเป็นชุมชนขึ้นมา กลายเป็นท่านสร้างเหตุรำคาญให้กับชุมชนถึงขั้นถูกชุมชนขับไล่ ดังนั้น ผู้ประกอบการรายใหม่จึงต้อง คำนึงถึงการสร้างโรงเรือนที่ปลอดภัยด้วย (เสกสม, 2556) รายงานว่า ในส่วนการกำจัดซากแพะที่ตายให้อยู่ดูลยพินิจของ สัตว แพทย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในการทำลายต้องฝังไว้ใต้ผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ใช้ยาฆ่าเชื้อโรคกรดหรือปูนขาวโรยทับให้ทั่ว กลบดินปิดปากหลุม แล้วพูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตรหรือตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

1.7 การจัดการแหล่งเงินทุน แหล่งเงินทุนในการพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเลี้ยงแพะ เนื้อในพื้นที่ต้องใช้วิธีรวมกลุ่มการเลี้ยง มีการจัดตั้งกลุ่มมีการจดทะเบียนรับรองจากรัฐบาลถูกต้อง แหล่งเงินทุนของรัฐบาล ธนาคาร ที่ กำกับดูแลของรัฐบาลมีนโยบายในการปล่อยสินเชื่อให้เกษตรกร แต่จะต้องให้ประธานกลุ่มหรือหัวหน้ากลุ่มเป็นคนขอสินเชื่อเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งถ้าจะทำได้ในกลุ่มจะต้องมีความต้องการนำมาพัฒนาการเลี้ยงอย่างจริงจัง ก่อให้เกิดรายได้ สามารถสร้างเป็นอาชีพได้ ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบ แต่ในปัจจุบันยังมีปัญหา ประธานกลุ่มไม่กล้าที่จะขอสินเชื่อ การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ เลี้ยงแพะในปัจจุบันเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ เกษตรกรในกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม

2. ระบบการผลิตแพะเนื้อกลางน้ำ

การผลิตแพะเนื้อกลางน้ำ ประกอบด้วยพ่อค้าแพะเนื้อ 3 ระดับ ได้แก่พ่อค้าระดับท้องถิ่น/พ่อค้าระดับท้องถิ่น/พ่อค้าระดับ จังหวัด (เป็นผู้รวบรวม/ค้าส่ง/ค้าปลีก) และร้านอาหารหรือภัตตาคารแปรรูปเนื้อแพะจำหน่ายให้ผู้บริโภคเนื้อแพะ ซึ่งผู้รวบรวมผลผลิตมี ความสำคัญในการเคลื่อนย้ายแพะเนื้อจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อสู่ตลาด โดยใช้กิจกรรมห่วงโซ่อุปทานหรือเครือข่ายโลจิสติกส์ที่ เกิดขึ้น ได้แก่ โครงสร้างการตลาดซื้อขายแพะเนื้อ กระบวนการซื้อแพะ กระบวนการรวบรวมแพะเนื้อ กระบวนการเลี้ยงก่อนส่งมอบ หรือก่อนชำแหละ กระบวนการตรวจสอบคุณภาพก่อนชำแหละ รวมถึงการจัดการขนส่งแพะเนื้อ การบรรจุหีบห่อเนื้อแพะชำแหละและ อาหารแปรรูปจากเนื้อแพะ การเก็บรักษาเนื้อแพะชำแหละและอาหารแปรรูปจากเนื้อแพะ เพื่อให้สินค้าคุณภาพมาตรฐานตลอดเวลา แล้วนำผลิตภัณฑ์นั้นขายให้ร้านค้าหรือผู้บริโภคต่อไป

2.1 รูปแบบระบบตลาดและธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระบบธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงแพะเนื้อจะต้องมีการจัดการความรู้ในระบบการผลิตแพะเนื้อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ

รายย่อย นำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ถูกต้องตามหลักการ และกฎระเบียบของกลุ่ม และต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ภายในกลุ่ม ระบบตลาดจะเกิดขึ้นได้ด้วย 2 ปัจจัย คือ

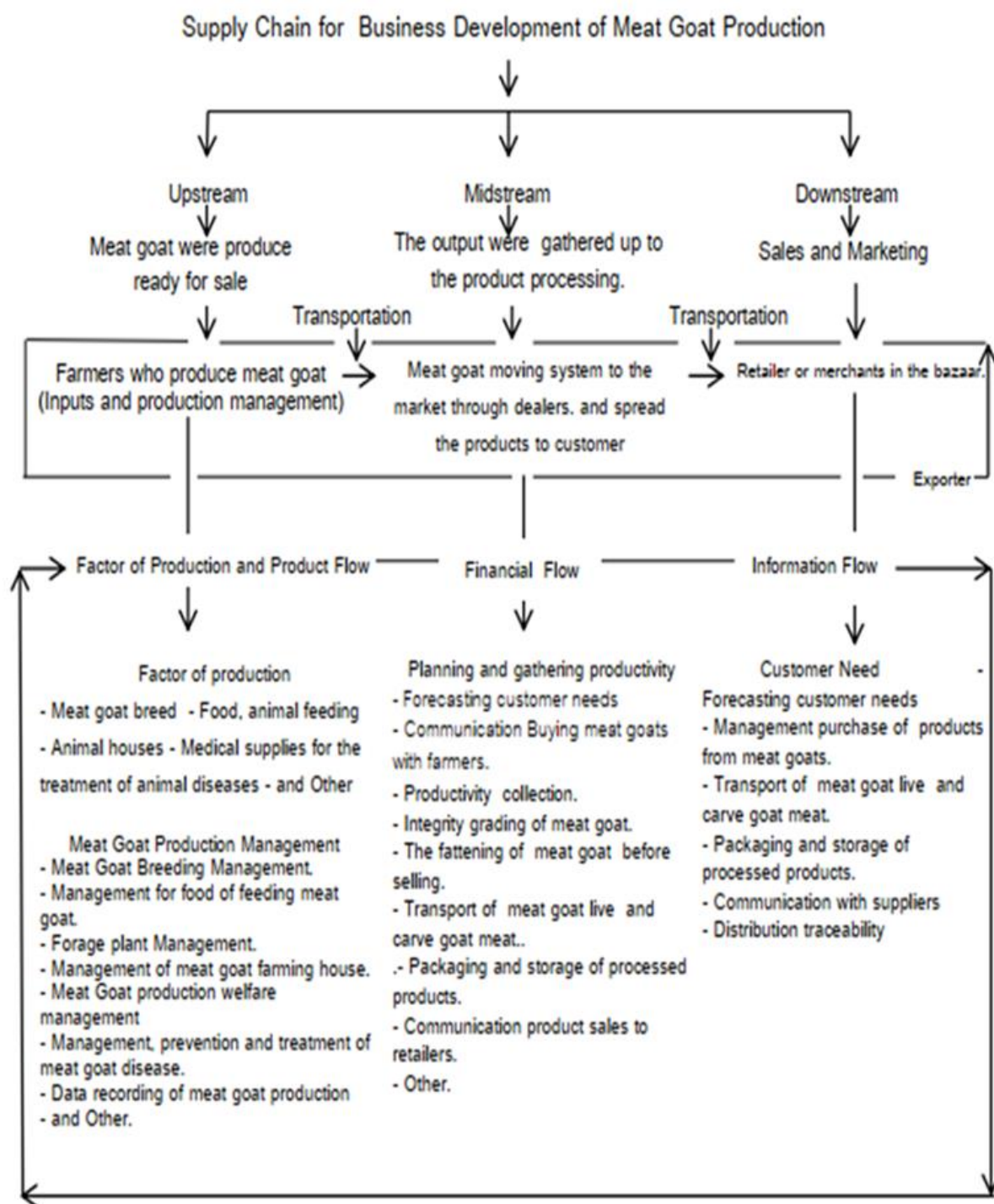
2.2.1 ปัจจัยการส่งออก จะต้องทราบความต้องการของตลาดต่างประเทศหรือยอดความต้องการก่อน ว่าต้องการปริมาณเท่าไรใน 1 เดือน หรือ 1 ปี หลังจากนั้นมาวางแผนการผลิต ในการผลิตควรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ที่เพียงพอในการผลิตลูกแพะเนื้อตามความต้องการของตลาดที่กำหนดไว้ เมื่อผลิตลูกแพะได้ตามความต้องการ ส่งต่อให้เกษตรกรรายย่อยในกลุ่มนำไปเลี้ยง รายละเอียดไม่เกิน 5-10 ตัว เพื่อที่เกษตรกรผู้เลี้ยงจะได้มีแหล่งฟักอาหารสัตว์เพียงพอในการเลี้ยงแพะเพื่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่ตรงตามความต้องการของตลาด เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาแพะเนื้อโตได้ขนาด รวบรวมกลับมาไว้ในกลุ่ม โดยในกลุ่มจะต้องสร้างฟาร์มให้ได้มาตรฐานตามกฎระเบียบของกรมปศุสัตว์ลดขั้นตอนไปกักแพะที่ด่านกักสัตว์และลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูให้ต่ำลง กักแพะเนื้อภายในกลุ่มรอการส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ

2.1.2 ปัจจัยใช้ในพิธีกรรมหรือการงานทางศาสนาอิสลาม ต้องทราบปริมาณการใช้ของตลาดเสียก่อน หลังจากนั้นวางแผนการผลิต ในการผลิตควรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ที่เพียงพอ แพะในปัจจุบันนี้ไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่มากนักขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของผู้บริโภค ส่วนใหญ่ชอบแพะพื้นเมืองหรือพื้นเมืองลูกผสมที่ขนาดไม่ใหญ่เกินไป การผลิตลูกแพะเนื้อตามความต้องการของตลาดที่กำหนดไว้ เมื่อผลิตลูกแพะได้ ส่งต่อให้เกษตรกรรายย่อยในกลุ่มนำไปเลี้ยง รายละเอียดไม่เกิน 5-10 ตัว เพื่อที่เกษตรกรผู้เลี้ยงจะได้มีแหล่งฟักอาหารสัตว์เพียงพอในการเลี้ยงแพะเพื่อการเจริญเติบโต และให้ผลผลิต เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาแพะเนื้อโตได้ขนาด รวบรวมกลับมาไว้ในกลุ่ม ควรมีการกักให้ได้มาตรฐานตามกฎระเบียบของกรมปศุสัตว์เช่นเดียวกัน และส่งจำหน่ายตามเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้ถ้าได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็สามารถทำการส่งออกเช่นเดียวกัน

2.2 การส่งเสริมจัดทำมาตรฐานเนื้อแพะ การจัดขึ้นมาตรฐานเนื้อแพะ การผลิตเนื้อแพะให้มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามลักษณะการตัดแต่งและเพิ่มมูลค่าการขาย และเพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ควรมีการส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานชำแหละสัตว์ (แพะ) ที่ถูกสุขลักษณะตามหลักวิชาการและได้มาตรฐาน มีสัตวแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพซาก ตรวจสอบเชื้อโรค ตามหลักมาตรฐานสากล เช่น ฮาลาล และส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานแปรรูปและผลิตภัณฑ์เนื้อแพะที่หลากหลาย เพื่อการบริโภคภายในและการส่งออก เชิงธุรกิจและอุตสาหกรรมส่งออก ภายในพื้นที่

3. ระบบการผลิตแพะเนื้อปลายน้ำ

เป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายแพะเนื้อที่มีชีวิตหรือเนื้อแพะชำแหละและผลิตภัณฑ์แปรรูปออกสู่ตลาด โดยสินค้าทั้งหมดจะถูกจำหน่ายให้ พ่อค้าส่ง/พ่อค้าปลีก/ตัวแทนจำหน่ายส่งออก กระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคต่อไป โดยใช้กิจกรรมห่วงโซ่อุปทานหรือเครือข่ายโลจิสติกส์ ประกอบด้วย การจัดการธุรกิจ เช่น หาลูกค้า การตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเนื้อแพะและการบริการที่จำเป็น โดยใช้หลักการปัจจัยส่วนประสมทางตลาด (Marketing Mix) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) การกำหนดราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place or Distribution) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในการสร้างและสนับสนุนจากลูกค้า ควบคุมการจัดคุณภาพมาตรฐานของเนื้อแพะ มีการจัดเก็บผลิตภัณฑ์ตามหลักมาตรฐานเนื้อแพะ โดยเนื้อแพะ (goat meat) หมายถึง เนื้อที่ได้จากแพะสุขภาพดีและไม่มีโรคที่ผ่านกระบวนการฆ่าแบบ ไม่ทรมาน เพื่อใช้เป็นอาหารมนุษย์โดย นำเลือด หนัง หัว หาง ขั้วเต้าน้ำ ขั้วเต้าน้ำหลัง รวมทั้งอวัยวะ ภายในออก แล้วตัดแต่ง (cutting) เป็นชิ้นส่วนขนาดใหญ่ โดยผ่านการตรวจสอบแล้วว่าสามารถบริโภค เป็นอาหารได้และมีกล้ามเนื้อโครงร่าง (skeletal muscle) (มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2549) เพื่อสนองความต้องการของลูกค้า (Customer Need) และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภค (Customer Satisfaction) ดังแสดงใน Figure 1

Figure 1 Guideline of supply chain for business development of meat goat production in 3 southern border provinces of Thailand

สรุป

ห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จะต้องประกอบไปด้วย ปัจจัยที่เข้าที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทำให้การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรประสบความสำเร็จ คือ อายุเกษตรกร ผู้เลี้ยงแพะเนื้อ พื้นที่ของเกษตรกรใช้ทำการเกษตร พันธุ์แพะเนื้อ การเลี้ยงดูแพะรุ่นหนุ่มสาว การจัดตั้งตลาดแพะในอำเภอ แปรลงหญ้า

ใช้เลี้ยงแพะเนื้อ อาหารชั้นในการเลี้ยงแพะเนื้อ และประสบการณ์เลี้ยงแพะเนื้อ สำหรับกระบวนการห่วงโซ่อุปทานการพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อ เริ่มต้นจากการเคลื่อนย้ายผลผลิตแพะเนื้อ จะเริ่มจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเป็นผู้ผลิตแพะเนื้อได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด และเคลื่อนย้ายไปสู่พ่อค้าหรือผู้รวบรวมแพะเนื้อในรูปแบบแพะเนื้อมีชีวิตหรือเนื้อแพะชำแหละ จนเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปและส่งไปยังลูกค้าหรือผู้บริโภค ในขณะที่ผลตอบแทน(รายได้) จากการขายสินค้าจะเคลื่อนที่จากผู้ซื้อหรือผู้บริโภคชั้นสุดท้ายจนถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ระหว่างนั้นจะมีการเคลื่อนไหวของข้อมูล ทั้งไปและกลับ เช่น ข้อมูลของสินค้า (แพะเนื้อหรือเนื้อแพะชำแหละหรือผลิตภัณฑ์แปรรูป) ข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค ตลอดห่วงโซ่อุปทาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จากการศึกษา 1) ควรมีการส่งเสริมการตั้งกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงแพะ เพื่อพัฒนากลุ่มเลี้ยงแพะเนื้อหรือเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะให้เกิดรูปธรรมและยั่งยืนของกลุ่มในการเลี้ยงแพะเพื่อให้เป็นอาชีพที่มั่นคงก่อให้เกิดรายได้ในพื้นที่ 2) ควรมีการวางแผนระบบตลาดแพะเนื้อหรือการซื้อขายแพะเนื้อที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น การจำหน่ายด้วยวิธีชั่งน้ำหนัก มีการประชาสัมพันธ์การบริโภคแพะเนื้อ ทั้งเนื้อแพะชำแหละสด ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หลากหลายเผยแพร่ข้อมูลถึงคุณค่าทางอาหารของเนื้อแพะ อีกทั้งขยายช่องทางการจำหน่าย ให้กว้างขวางมากขึ้น มีการจัดจำหน่ายเนื้อแพะในตลาดสด 4) ส่งเสริมการผลิตแพะ ในระบบห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำ ระดับกลางน้ำ และระดับปลายน้ำ 5) นำแนวทางห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ศึกษาต้นทุนการผลิตแพะเนื้อที่แท้จริงของเกษตรกรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อที่จะนำผลของต้นทุนมาวางแผนให้สอดคล้องกับการจำหน่ายในพื้นที่ จะทำให้เกษตรกรสามารถขายแพะเนื้อได้เป็นประจําไม่ว่าใครที่เหมาสม และส่งผลให้ราคาเนื้อแพะที่ผู้บริโภคซื้อหามาประกอบอาหารบริโภคได้เป็นประจําเหมือนเนื้อสัตว์ ประเภทอื่น ๆ และศึกษาเกี่ยวกับผลตอบแทน หรือศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคแพะเนื้อในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ของประเทศไทย หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงอีกด้วย

คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2563 ขอขอบพระคุณสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ยะลา นราธิวาสและปัตตานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลด้านการเลี้ยงแพะเนื้อ และขอขอบพระคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อและประชาชนในพื้นที่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2560. สถิติจำนวนแพะเนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2560. แหล่งข้อมูล: <http://region9.dld.go.th/> ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2561.
- กรมปศุสัตว์. 2563. สถิติจำนวนแพะเนื้อของประเทศไทย พ.ศ. 2563. แหล่งข้อมูล: <http://region9.dld.go.th/> ค้นเมื่อ 31 มกราคม 2564.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2561. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- กอบแก้ว ทรงคงสิน. 2535. พืชอาหารสัตว์เขตร้อน. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ .
- ชูตา แก้วละเอียด. 2558. การพัฒนาการตลาดแพะเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในจังหวัดสงขลา รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. 2561. ตัวแปรประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ในเอกสารสอนชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ปริญญญา เฉิดโฉม, กนกพร ภาคฉาย, อุไรวรรณ อินทสร และปราโมทย์ เพชรศรี. 2558. แนวโน้มการบริโภคเนื้อแพะและแกะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสังคมและมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 21: 201-221.

- วินัย ประถมภ์กาญจน์. 2542. การผลิตแพะเนื้อและแพะนมในเขตร้อน สำนักวิจัยเทคโนโลยีการเกษตร พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์เทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. 2549. มาตรฐานเนื้อแพะ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แหล่งข้อมูล: <http://region9.dld.go.th/> ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2561.
- ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศกรมปศุสัตว์. 2560. สถานการณ์การผลิตการบริโภคและการตลาดแพะพื้นที่ ภาคใต้ตอนล่าง. แหล่งข้อมูล: <http://region9.dld.go.th/> ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561.
- สุรศักดิ์ คชภักดี. 2549. รวบรวมบทความการเลี้ยงแพะ. คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ. จังหวัดพัทลุง.
- สุรพล ชลดำรงกุล, สุรศักดิ์ คชภักดี, สมพร แซ่โล้ และวราภรณ์ พุทธิรักษา. 2537. ประสิทธิภาพของยาถ่ายพยาธิอัลเบนดาโซล เลวามิโซล และโอเวอเมกตินต่อพยาธิตัวกลมในทางเดินอาหารของลูกแพะหย่านม วารสารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 16: 393-397.
- เสกสม อตมางกูร. 2556. กระบวนทรรศน์ใหม่ในการผลิตปศุสัตว์ วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร. 44 (ฉบับพิเศษ 1): 1-17.
- สมนึก ลิ้มเจริญ, มงคล คงเสน, สาวีณี ตาเห และมารีอติ พีเยาะ. 2561. ผลของการใช้ยาถ่ายพยาธิเลวามิโซลโอเวอเมกติน และอัลเบนดาโซลในการกำจัดพยาธิภายในทางเดินอาหารของแพะ. วารสารแก่นเกษตร. 46 (ฉบับพิเศษ 1): 622-627.
- สมนึก ลิ้มเจริญ, มงคล คงเสน, ประจักษ์ เทพคุณ, จ่านงค์ จุลเอียด และฮาฮีมะ ดือราฮือ. 2562. แนวทางการส่งเสริมการบริโภคเนื้อแพะในจังหวัดนราธิวาส. วารสารแก่นเกษตร. 47 (ฉบับพิเศษ 1): 999-1008.
- สมนึก ลิ้มเจริญ, ภาณี ต่างวิวัฒน์, จินดา ขลิบทอง และสุรศักดิ์ คชภักดี. 2563. โมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 12: 337-360.
- Hair, J. F., R. E. Anderson, R. L. Tatham, and W. C. Black. 1995. Multivariate data analysis. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Lamber, D. M., J. R. Stock, and L. M. Ellram. 1998. Fundamentals of Logistics Management. Boston, Mass: Irwin/McGraw-Hill.
- Pralomkarn, W., C. Supakorn, and D. Boonsanit. 2012. Knowledge in Goats in Thailand. Walailak Journal Science and Technology. 9: 93-105.
- Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. Third edition. New york: Harper and Row Publication.